

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Lingüística

**Situació del català, de l'occità aranès
i de la llengua de signes catalana i principals línies
d'intervenció en política lingüística durant la
legislatura**

3 de setembre del 2024

Contingut

Introducció.....	3
El català, una llengua mitjana europea.....	4
Una llengua amb reptes molt seriosos.....	7
Com s'ha arribat a aquesta situació?.....	12
Principals línies d'actuació.....	15
1. Incrementar el coneixement social de la llengua.....	15
2. Fer fàcil l'ús del català.....	16
3. Garantir el català com la llengua d'ús normal de les institucions del país ...	16
4. Incentivar el compromís amb la llengua: generar acords, estendre actituds i implantar hàbits d'ús favorables al català.....	17
5. Garantir els recursos humans i materials necessaris.....	18
L'occità, aranès a l'Aran.....	19
La llengua de signes catalana.....	20
Reflexió final.....	21

Introducció

Aquest document és un informe breu sobre la situació de la llengua catalana que conté una anàlisi de les causes d'aquesta situació i que presenta les principals línies de treball que caldria adoptar per incidir-hi. L'informe s'ha elaborat a petició del Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya per informar els membres del Govern. L'informe inclou igualment unes consideracions sobre la situació i les línies d'actuació respecte a l'occità, aranès a l'Aran, i la llengua de signes catalana.

El català, una llengua mitjana europea

El català és una llengua amb una demografia considerable, amb més de 10 milions de parlants, fet que la situa com la segona llengua més sabuda a l'Estat espanyol, segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística.¹ En nombre de parlants, el català se situa dins del grup de llengües mitjanes europees, i té una mida equiparable o fins i tot superior a nombroses llengües estatals d'Europa, com el danès, el finès o l'eslovac.

El català és una llengua estandarditzada, dotada d'un ampli ventall de recursos gramaticals, lexicogràfics i terminològics, característiques que li permeten mantenir-se viva i ser parlada i emprada en pràcticament tots els àmbits.

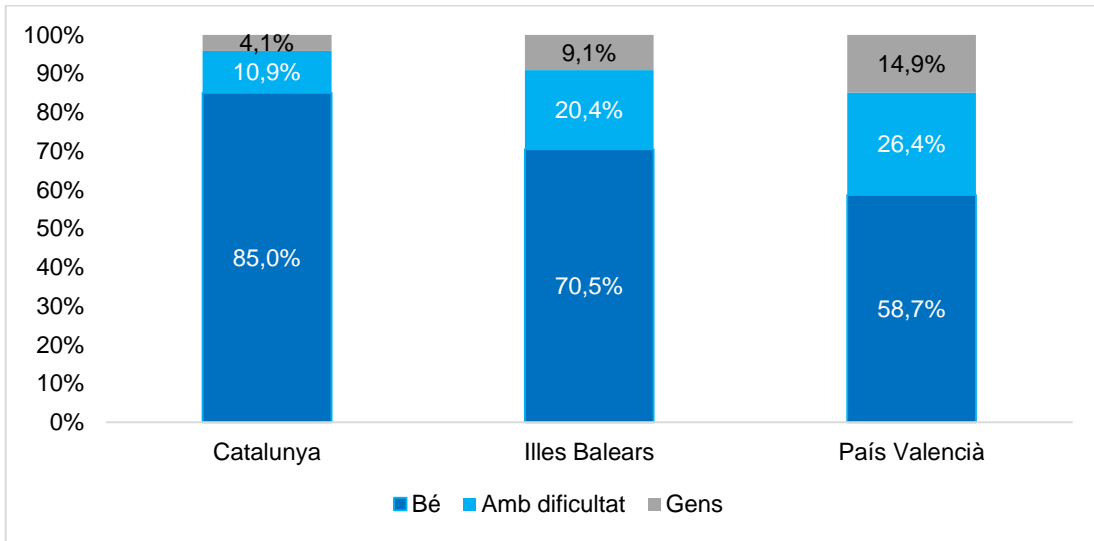
La situació del català varia significativament segons el territori, la comarca, la localitat i fins i tot el barri. A més a més, cal tenir present que en algunes zones, especialment a la Catalunya del Nord, a l'Alguer i en grans nuclis urbans valencians, s'hi va produir una forta substitució lingüística durant el segle XX.

Encara des d'una perspectiva global, avui dia la llengua gaudeix d'un estatus d'oficialitat a la major part del domini lingüístic històric des de fa més de quatre dècades. En general, l'ensenyament en català està àmpliament estès i el seu ús és considerable, tot i que varia segons el territori, tant en el sistema educatiu com en l'universitari. A més, el català compta amb una àmplia producció cultural i comunicativa, així com un fort teixit associatiu que en promou l'ús i la defensa. La transmissió de la llengua dins de les famílies es manté globalment estable, i els parlants, tant nadius com no nadius, mantenen actituds majoritàriament positives envers la llengua. Els parlants no nadius constitueixen, avui dia, un gruix important del total de parlants del català.

A Catalunya, la situació del català és comparativament millor que en altres zones del domini lingüístic: els percentatges de coneixement, ús i adhesió a la llengua són comparativament més elevats, i la protecció legal i les polítiques de foment han estat històricament més sòlides.

¹ Font: Enquesta de característiques essencials de la població i habitatges (ECEPH), elaborada per l'Institut Nacional d'Estadística (2021). Per a més informació, vegeu: <https://llengua.gencat.cat/ca/detalls/noticia/LINE-publica-noves-dades-sobre-el-coneixement-i-us-del-catala> (darrer accés: 26-8-2024).

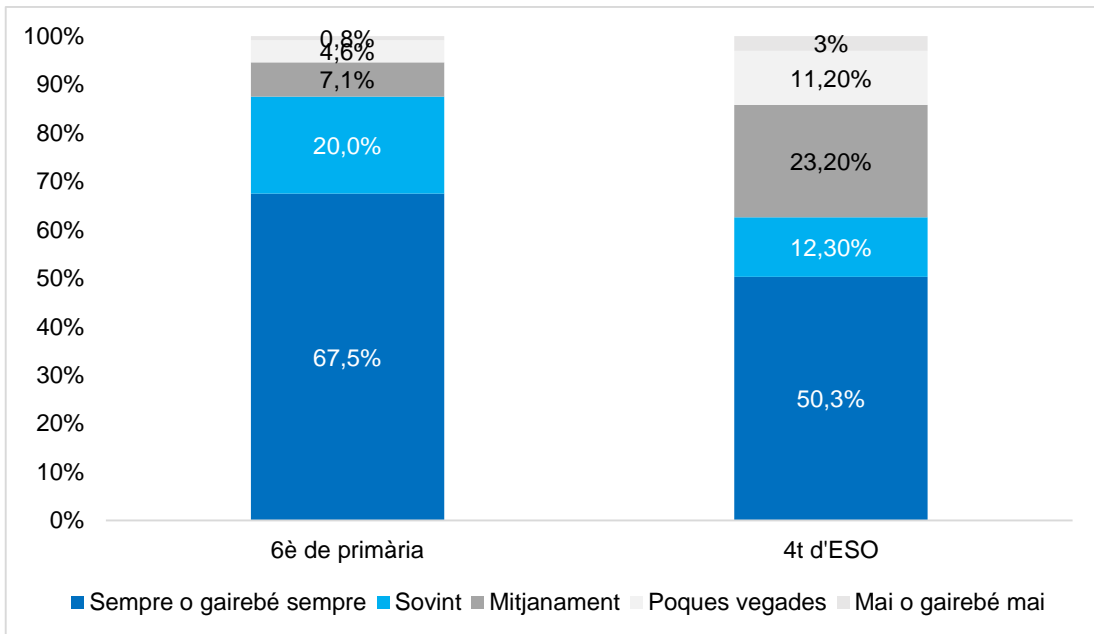
Gràfic 1 Comparació dels nivells de saber parlar català de la població de menys de 20 anys de les diferents comunitats autònomes del domini lingüístic català (2021)

Font: Enquesta de característiques essencials de la població i els habitatges de l'INE.

Així mateix, el català és la llengua d'ús normal a la majoria de les institucions públiques, tant a escala nacional com local, i el seu ús en el sistema educatiu i universitari és notable.

Gràfic 2 Ús del català per part del professorat per adreçar-se a tot el grup dins les aules de 6è de primària i de 4t d'ESO (2022).

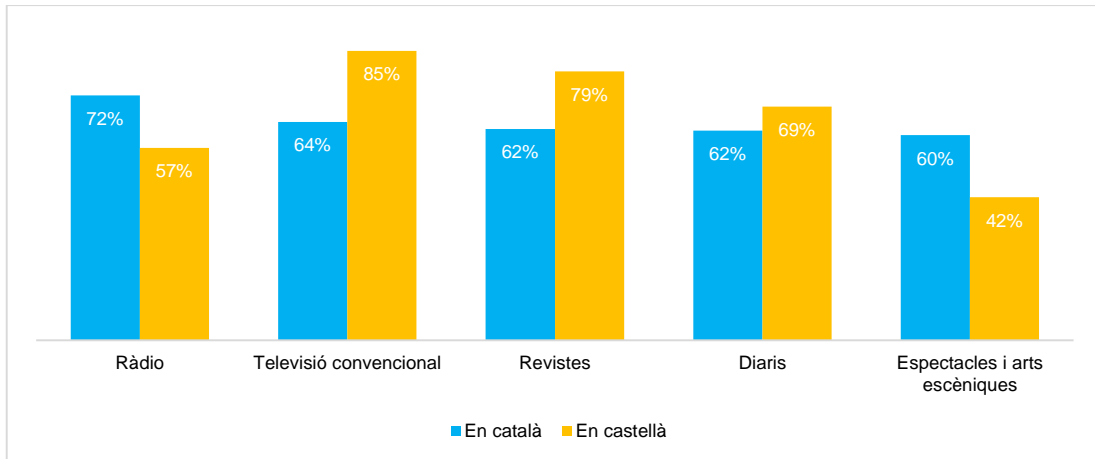

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, 2022.

El català també gaudeix d'una presència molt sòlida en força àmbits, com ara la literatura, el teatre, els mitjans de comunicació locals i la ràdio, entre d'altres. A

més, té una influència ben apreciable en molts altres sectors, com el món econòmic, professional i associatiu.

Gràfic 3 Percentatge de persones que duen a terme diverses activitats culturals en català i/o en castellà (no excloent). Catalunya, 2023

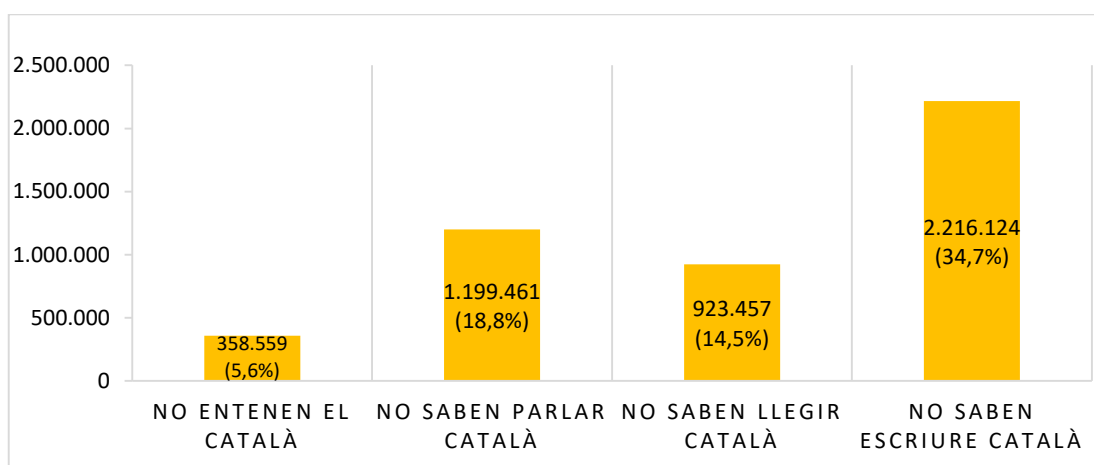
Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya (EPCC). Departament de Cultura. L'EPCC inclou la població de 14 anys i més. <https://observatoricultural.gencat.cat/ca/ambits/drets-culturals/participacio/>.

Una llengua amb reptes molt seriosos

Tot i les seves forteses, la llengua catalana viu un nombre molt important de reptes. No haver comptat amb un estat propici durant bona part de la història contemporània i haver patit un procés de minorització li han generat dinàmiques adverses. Pel que fa concretament a Catalunya, a continuació s'indiquen algunes de les dinàmiques més complexes.

En primer lloc, perviuen bosses importants de persones que desconeixen la llengua.

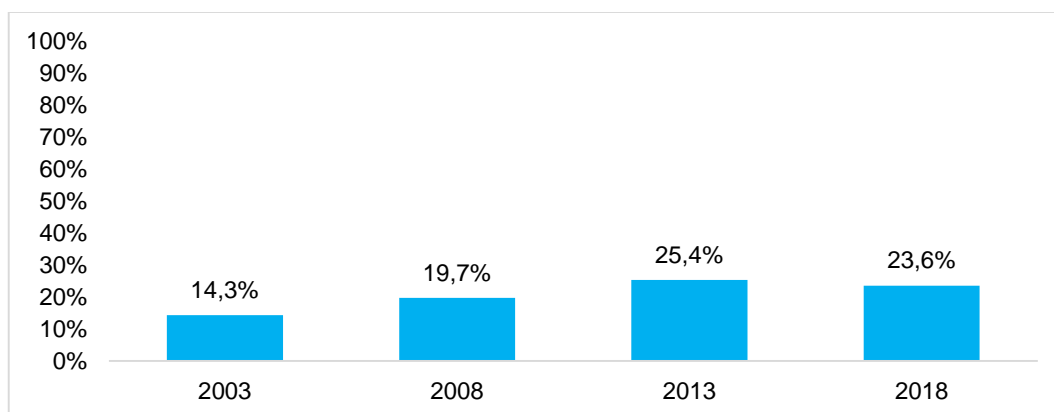
Gràfic 4 Percentatges i xifres absolutes de persones que no saben català (entendre, parlar, llegir, escriure) . Catalunya, 2018²

Font: Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població, 2018.

Hi ha igualment uns percentatges molt importants de persones que mai no utilitzen el català (0% d'ús).

Gràfic 5 Percentatge de persones que mai no fa ús del català en el seu dia a dia. Catalunya, 2018.

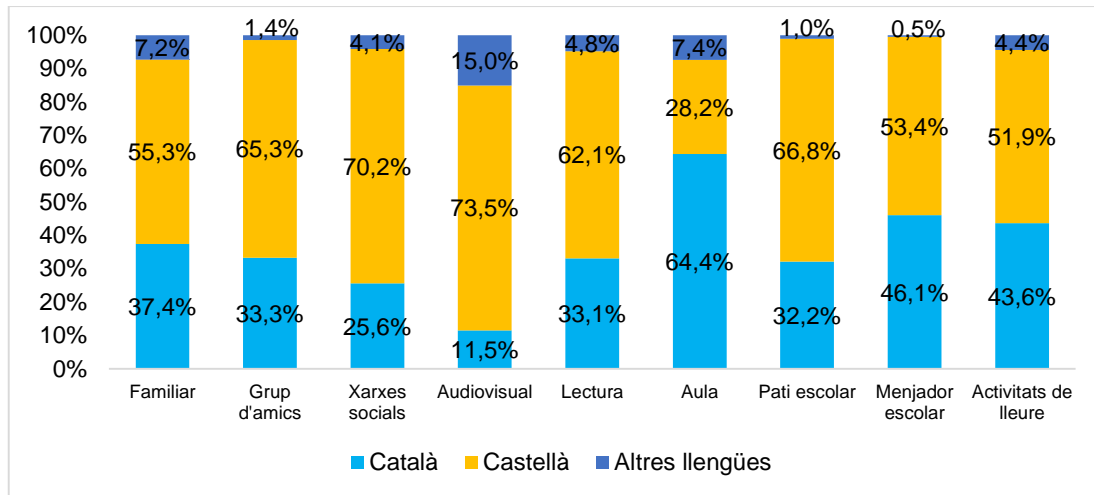

Font: Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població, 2018.

² Les xifres del 2023 encara no estan disponibles.

Per a molts adolescents i joves, el contacte amb el català es limita al que reben a l'escola.

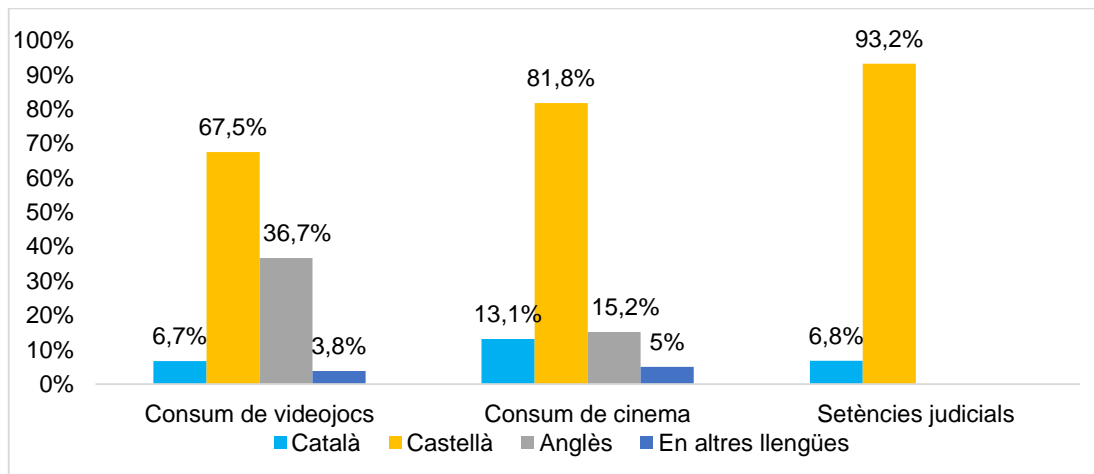
Gràfic 6 Usos lingüístics de la població escolar de Catalunya en diferents àmbits. 2022.

Font: elaboració pròpia a partir de l'informe del Síndic de Greuges de Catalunya de 2022 Drets i usos lingüístics dels infants i els adolescents a Catalunya. L'escola com a garant de la igualtat.

En alguns àmbits socials, professionals i/o geogràfics, la presència del català continua sent escassa o molt limitada. Aquest és el cas, entre d'altres, de sectors com la justícia, l'etiquetatge, les sales de cinema i els videojocs.

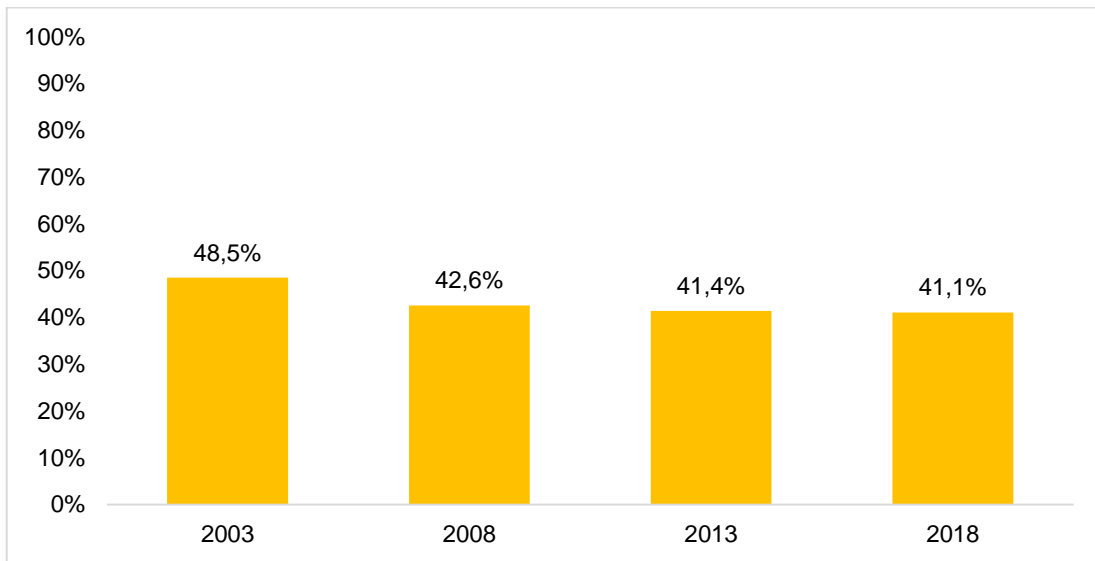
Gràfic 7 Usos lingüístics en diferents àmbits (2023)

Font: respecte al consum de videojocs i cinema, Enquesta de participació cultural a Catalunya (EPCC) del Departament de Cultura, que inclou la població de 14 anys i més <https://observatoricultural.gencat.cat/ca/ambits/drets-culturals/participacio/>; respecte a sentències judicials, dades del Departament de Justícia.

Més enllà dels mals resultats en alguns àmbits significatius, al llarg dels darrers vint anys s'han registrat retrocessos en diversos indicadors lingüístics. Aquest és, per exemple, el cas de la mitjana d'ús general del català, que ha anat disminuint:

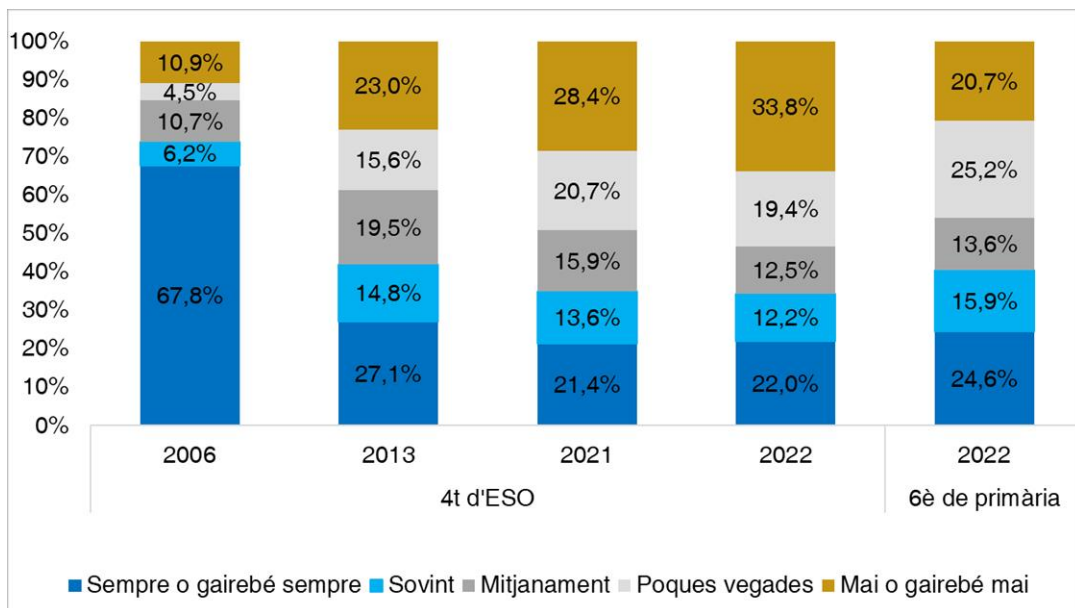
Gràfic 8 Evolució de la mitjana d'ús de català (2003-2018).

Font: Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població, 2018.

El retrocés de l'ús del català és palès, per exemple, en el sistema educatiu.

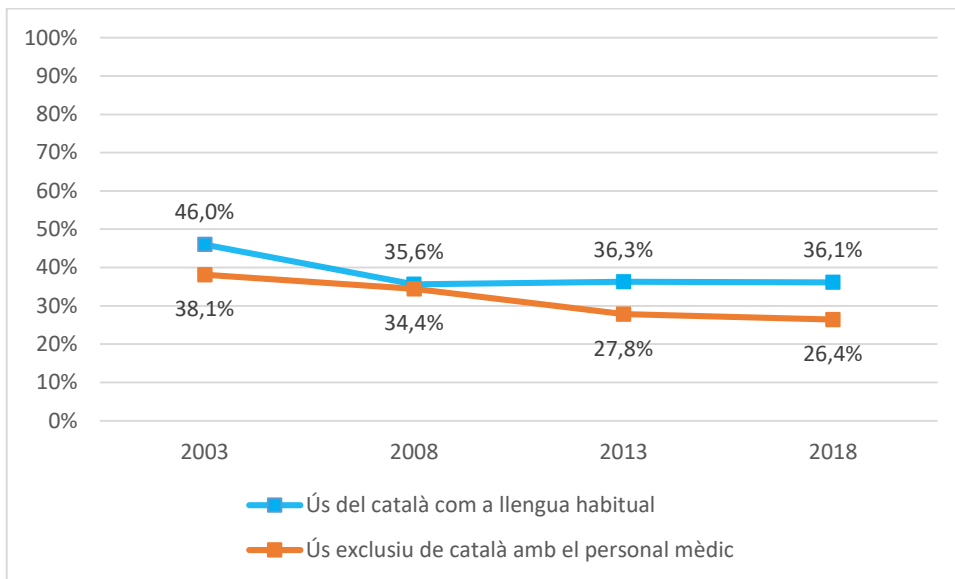
Gràfic 9 Evolució de l'ús del català de l'alumnat per a les activitats en grup. 2006-2022 (4t d'ESO i 6è de primària)

Font: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, 2006-2022.

Un altre àmbit on es detecta un retrocés continu és en l'atenció sanitària.

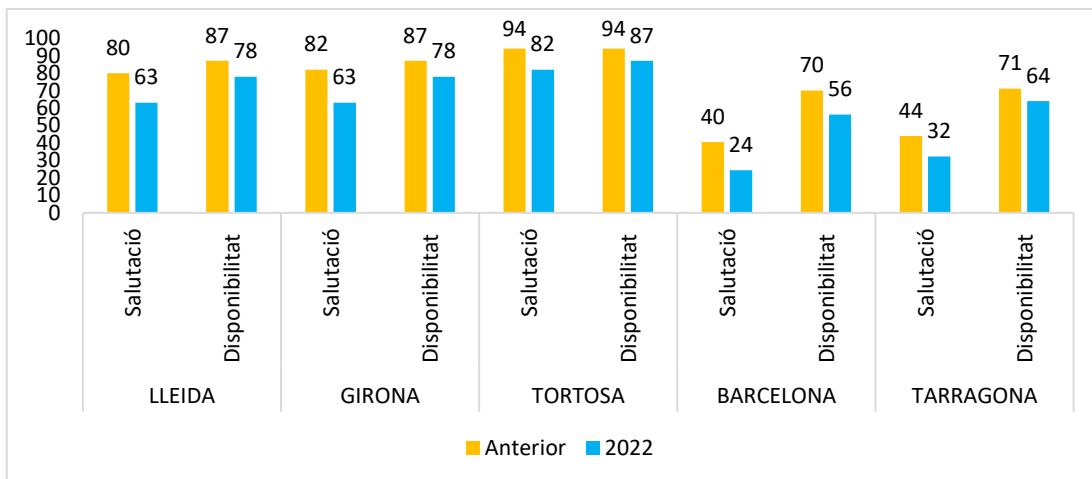
Gràfic 10 Ús del català com a llengua habitual i amb el personal mèdic

Font: Enquesta d'usos lingüístics de la població, 2003, 2008, 2013 i 2018.

L'ús del català també ha retrocedit en l'atenció al públic en el sector del comerç.

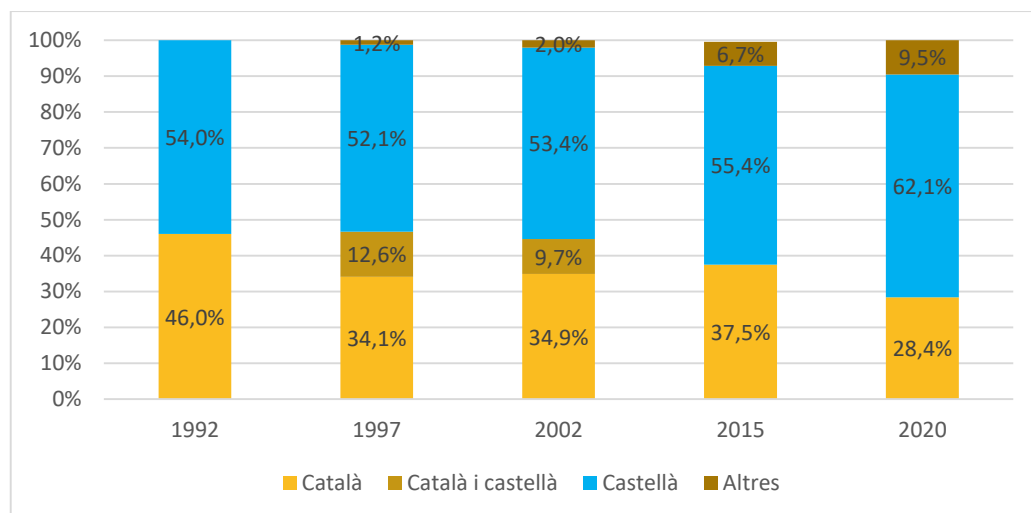
Gràfic 11 Evolució de l'índex Ofercat de l'ús de la llengua catalana en la salutació i en la disponibilitat lingüística ens els establiments comercials de cinc ciutats.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Estudi de l'oferta lingüística als establiments comercials 2022, elaborat per la Secretaria de Política Lingüística i el Consorci per a la Normalització Lingüística (2012: Barcelona. 2015: Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa. 2022: Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa).

El retrocés en l'ús de la llengua es visualitza quan es compara l'evolució de la llengua habitual dels joves a la ciutat de Barcelona.

Gràfic 12 Evolució del percentatge de joves segons la seva llengua habitual a Barcelona.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona 1992, 1997, 2002, 2015 i 2020. Cal tenir en compte que hi ha canvis metodològics al llarg de la sèrie.

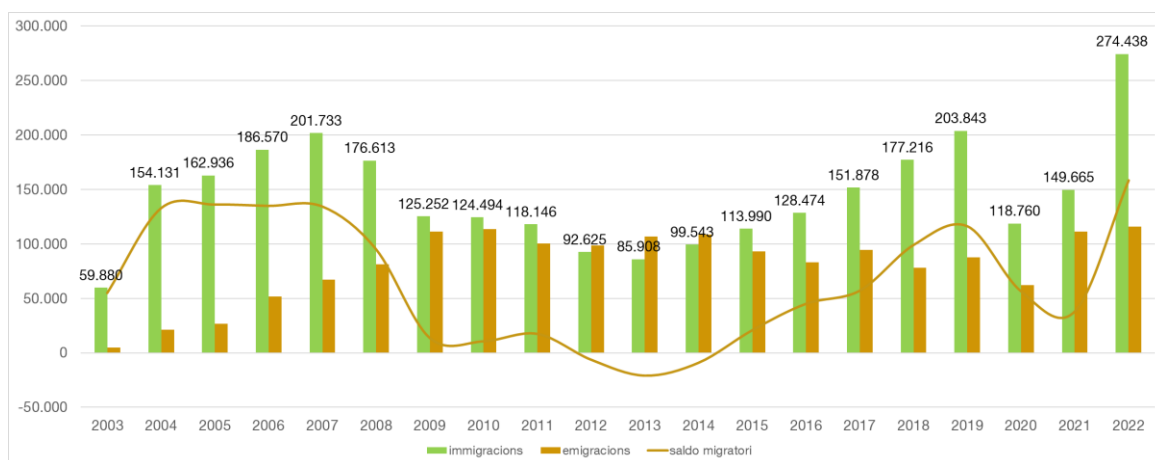
Com s'ha arribat a aquesta situació?

La situació actual de la llengua catalana es deriva no pas d'una sola causa, sinó d'una multiplicitat de factors, sovint entrelaçats, entre els quals n'hi ha de polítics, legals, econòmics, demogràfics, culturals, etc. Alguns d'aquests factors tenen origen en realitats estrictament catalanes, mentre que d'altres es deriven de dinàmiques d'abast espanyol, europeu o fins i tot mundial. N'hi ha que tenen un origen reulat, fins i tot multiseccular, mentre que d'altres tenen només algunes dècades o són fins i tot més recents.

A l'hora de sintetitzar els principals reptes per a la llengua, els factors que solen enumerar-se en primer lloc són els de natura **jurídica i política**. És evident que l'assumpció del plurilingüisme de l'Estat espanyol a partir de la Constitució de 1978 va significar un canvi fonamental respecte de les polítiques lingüístiques d'imposició del monolingüisme castellà oficial desplegades durant els tres segles anteriors, llevat d'excepcions temporalment molt breus. En aquest marc, desplegat pels estatuts d'autonomia de 1979 i 2006 i la legislació lingüística i sectorial, el català ha assolit un grau de reconeixement oficial elevat. Tanmateix, és igualment evident que aquest reconeixement no és encara ple. D'una banda, perquè l'oficialitat de la llengua és encara incompleta, tal com mostren, sense anar més lluny, els esforços en curs per assolir l'oficialitat a les institucions europees i el seu ús en institucions centrals de l'Estat. D'una altra, perquè a Catalunya mateix continua havent-hi dificultats objectives a l'hora d'exercir aquesta oficialitat en tot un seguit d'àmbits, com per exemple la justícia, però també en altres com la salut, els drets socials, etc.

Un segon front de reptes per a la llengua catalana es deriva de les **dinàmiques socioeconòmiques** del país i les seves conseqüències sociodemogràfiques. En especial, els forts corrents immigratoris de les darreres dues dècades i mitja han transformat substancialment la realitat social del país.

Gràfic 13 Evolució del nombre de persones arribades i sortides de Catalunya i saldo migratori, 2003-2022

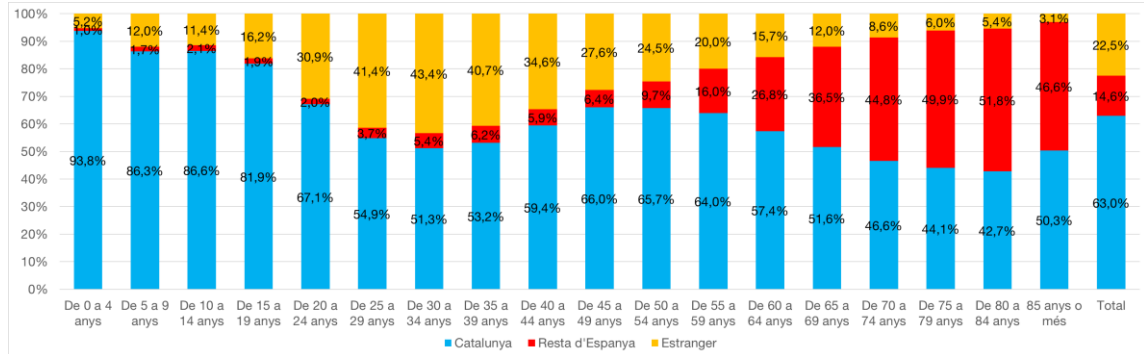

Font: 2005-2021, Idescat, a partir de l'Estadística de variacions residencials de l'INE; 2022, Idescat, a partir de l'Estadística de migracions i canvis de residència de l'INE. Ruptura en la sèrie temporal.

<https://www.idescat.cat/pub/?id=mm&n=5489>

Com a conseqüència, l'any 2023, la població entre els 25 i els 44 anys nascuda fora de Catalunya —bàsicament, fora de l'Estat espanyol— superava el 40%.

Gràfic 14 Població resident a Catalunya per edat i lloc de naixement (2023)

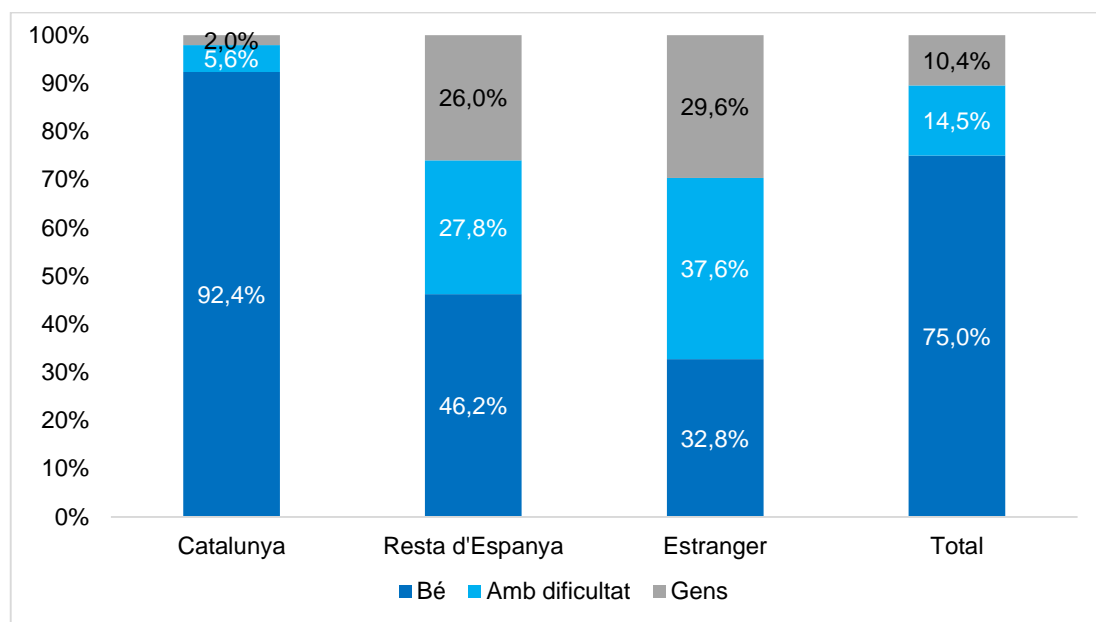

Font: Idescat, a partir del Cens de població anual de l'INE.

Una tercera font de reptes per a la llengua és la que s'origina en els avenços en el món de les **tecnologies, la comunicació i l'audiovisual**. D'una banda, el pes de les pantalles en la vida quotidiana converteix l'audiovisual en un instrument de socialització mai experimentat anteriorment per la humanitat, amb tot el que això implica per als imaginaris col·lectius i els possibles prejudicis sobre les llengües, per a la transmissió dels idiomes entre generacions i per a la integració social de les persones novingudes. D'una altra banda, la digitalització i la intel·ligència artificial estan guanyant presència de manera vertiginosa en la societat contemporània, amb tots els reptes i totes les potencialitats que ofereixen en el terreny de les tecnologies de la llengua. Fer prediccions en un terreny tan àgil és arriscat, però si alguna cosa sembla clara és que les llengües que no es normalitzin en aquests entorns tindran un futur molt complicat

Finalment, hi ha tot un seguit de reptes que es deriven dels **canvis culturals, ideològics i actitudinals i de comportaments** que s'han produït durant les darreres dècades, alguns de dimensions mundials, altres més específics de Catalunya. En temes mundials, la globalització econòmica, els canvis tecnològics comunicatius i de transports i el creixement dels contactes transnacionals han afavorit el desenvolupament d'unes mirades positives sobre la diversitat lingüística i cultural, i això té un impacte positiu en la projecció del català. Alhora, aquests mateixos canvis també han facilitat patrons de migració temporal, de manteniment de llaços estrets amb les societats d'origen, de replegaments comunitaris o d'estils de vida *nòmades* que sovint no afavoreixen ni l'ús ni l'aprenentatge de les llengües locals. A Catalunya, tots aquests fenòmens s'estan produint de manera intensa i accelerada en un context sociolingüístic en què el català tot just estava apuntant el seu procés de recuperació, i tenen com a conseqüència unes perceptibles dificultats d'aprenentatge del català entre les poblacions novingudes, sobretot entre les que arriben a partir de l'adolescència. De fet, l'hàbit profundament arrelat en molts sectors de no adreçar-se en català a les persones que escapen als estereotips tradicionals de catalanitat constitueix un dels principals impediments per a la difusió de la llengua.

Gràfic 15 Percentatge de persones que saben parlar català segons el lloc de naixement. Catalunya, 2021

Font: Idescat, a partir de l'Enquesta de característiques essencials de la població i els habitatges de l'INE.

No cal dir que totes aquestes circumstàncies es produeixen en un context sociolingüístic marcat de manera determinant pel fet que el català comparteix oficialitat, usos, coneixement i espais amb el castellà, una de les llengües que té més parlants i més suports de tot tipus (polític, econòmic, tecnològic, etc.) d'arreu del món. El fet que el castellà sigui la llengua oficial de l'estat, que sigui àmpliament conegut per pràcticament tota la població resident a Catalunya, que sigui la llengua inicial de prop de la meitat de les persones arribades durant les darreres onades immigratòries o que gaudeixi d'una amplíssima oferta cultural, comunicativa i tecnològica incrementen els reptes per al català.

Principals línies d'actuació

La situació de la llengua és diversa, complexa i delicada, i s'enfronta a uns reptes de gran envergadura. Cal tenir present que en situacions de plurilingüisme social generalitzat sol produir-se la tendència a decantar inconscientment els usos cap a la llengua més poderosa, la qual cosa condueix ja sigui a l'afebliment progressiu de la llengua més feble, ja sigui al reagrupament social o territorial dels seus parlants. A causa del règim d'oficialitat vigent, dels moviments migratoris i de l'extensió del coneixement de l'anglès, Catalunya és avui una de les societats més profundament plurilingües del nostre entorn geogràfic, i tot fa pensar que encara ho serà més en un futur. En aquest context, no es pot perdre de vista que el català mesura les seves forces amb dues de les llengües més importants del món contemporani, com són el castellà i l'anglès, la qual cosa incrementa exponencialment el pes de les pressions que experimenta. Les condicions descrites reclamen una intervenció ambiciosa liderada pels poders públics que impliqui tota la ciutadania.

Quins són els grans objectius d'aquesta intervenció? De manera molt sintètica, podem resumir-los en cinc:

1. Incrementar el coneixement social de la llengua.
2. Fer fàcil l'ús del català.
3. Garantir el català com la llengua d'ús normal de les institucions del país.
4. Incentivar el compromís amb la llengua: generar acords, estendre actituds i implantar hàbits d'ús favorables al català.
5. Garantir els recursos humans i materials necessaris.

1. Incrementar el coneixement social de la llengua

Per poder parlar una llengua determinada en una conversa, cal que els participants la sàpiguen. Per poder consumir productes en un idioma concret, cal que els usuaris com a mínim l'entenguin. A Catalunya, tant per raons històriques com per les dinàmiques demogràfiques contemporànies, hi ha àmplies capes socials que no han tingut un accés suficient al català per poder aprendre'l i fer-se'l seu. Aquesta mancança priva moltes persones de la llibertat d'emprar la llengua catalana, de la capacitat de gaudir-ne i dels rèdits socials que comporta, i, des d'un punt de vista col·lectiu, planteja reptes de cohesió social i equitat al conjunt del país.

Cal fer un esforç molt important per superar aquests dèficits i facilitar que totes les persones puguin tenir accés al català per tal que puguin adquirir-lo i fer-se'l seu. Això implica, entre altres coses:

- Garantir que el sistema educatiu dota efectivament de competència oral i escrita en català la totalitat dels infants i adolescents que escolaritza.³
- Rellançar els mecanismes d'acollida, ensenyament i dinamització lingüística per a persones adultes per fer front efectivament tant al repte migratori com a les necessitats del conjunt de la població, reforçant la dotació econòmica i de personal del Consorci per a la Normalització Lingüística. Potenciar la concertació local, amb els agents cívics i socials implicats i amb els

³ Punt 4.4.3 del programa electoral del PSC i acord 1.4 del pacte d'investidura PSC-ERC.

ajuntaments, per impulsar el català com a llengua d'acollida; potenciar la concertació social, incloent el català en els cursos de polítiques actives d'ocupació i formació contínua com a matèria, i garantir-ne l'ús normal com a llengua vehicular.⁴

2. Fer fàcil l'ús del català

Les relacions entre les persones es produeixen sempre en contextos determinats, i la configuració lingüística d'aquests contextos, que s'estableix mitjançant el paisatge visual o sonor, la llengua en què es donen les instruccions per la megafonia, o la capacitat del personal de parlar-lo, facilita o entrebanca l'ús de les llengües. Així, encara que el català sigui *de iure* oficial, si una oficina, una establiment comercial o un centre de salut transmet la percepció que parlar-hi en català és un fet anòmal o, pitjor encara, conflictiu, la majoria dels parlants renunciarà al dret a emprar-lo. Igualment, si la configuració de l'oferta fa que accedir a un producte en català impliqui un esforç molt superior a accedir-hi en castellà, el consum en català es reduirà. Fins i tot aquelles persones que arribin a superar la pressió del context i emprin el català tendiran a fer-ho en una situació d'incomoditat o fins i tot d'estrès, una circumstància contradictòria amb la condició de llengua oficial i pròpia del català a Catalunya. Més encara, l'increment dels contextos propicis al català és la millor manera d'estimular l'ús social de la llengua.

Cal, per tant, que les administracions treballin conjuntament amb els operadors privats per tal d'anar eliminant els contextos refractaris a l'ús del català i per incrementar l'oferta en aquesta llengua i la seva disponibilitat. Per exemple, cal:

- En el marc de l'aplicació dels plans de foment del català desenvolupats pels departaments de Salut i Drets Socials, establir un calendari de capacitació del personal i de normalització de l'ús que garanteixi l'atenció activa en català als usuaris al llarg de la legislatura, i executar les mesures pertinents per assolir-ho.⁵
- Garantir activament el compliment de la legislació en matèria de drets lingüístics, especialment a l'empresa i al comerç (retolació, etiquetatge, atenció al públic, oferta de serveis, etc.) i dotar els organismes encarregats de vetllar per aquest compliment del personal i els recursos necessaris per fer-ho.⁶
- Vetllar perquè l'oferta comunicativa i cultural en català sigui rica, atractiva per a tots els públics i accessible arreu del territori.

3. Garantir el català com la llengua d'ús normal de les institucions del país

El català, com a llengua pròpia del país, és també la llengua d'ús normal de les seves administracions i institucions. Més enllà de l'evident valor instrumental que aquest ús li confereix, aquesta vinculació entre la llengua i l'administració catalanes

⁴ Acord 1.5.c del pacte d'investidura PSC-ERC.

⁵ Acord 1.5.d del pacte d'investidura PSC-ERC.

⁶ Acord 1.5.e del pacte d'investidura PSC-ERC.

reforça el valor simbòlic del català com a instrument d'integració plena a la societat catalana, un valor que resulta especialment important de reforçar en un moment de profundes transformacions demogràfiques del país en què cal extremar la pedagogia per construir una societat cohesionada. Aquest objectiu es materialitzarà, entre altres vies, per la següent previsió:

- Garantir el català com la llengua d'ús normal de les administracions i de les institucions catalanes en les seves actuacions internes i en la relació entre elles, així com en les comunicacions i les notificacions adreçades a les persones físiques o jurídiques residents en l'àmbit lingüístic català, sens perjudici del dret d'opció lingüística de la ciutadania en la seva relació amb l'administració.⁷

4. Incentivar el compromís amb la llengua: generar acords, estendre actituds i implantar hàbits d'ús favorables al català

Per fer front a tots els reptes exposats, és imprescindible estimular el compromís actiu amb la llengua no sols de les institucions, sinó de tota la societat en general. Per assolir-lo, cal en primer lloc apartar la llengua de les lluites partidistes i sectorials de curt abast, evitar lligar-la a una ideologia concreta, i bastir acords col·lectius tan amplis com siguin possibles. És important fer entendre que la defensa del català no implica l'atac a cap altra llengua, sinó la creació de les condicions que en garanteixin la supervivència en normalitat i igualtat amb les altres llengües del món. En segon lloc, l'enfortiment de la llengua catalana reclama l'arrelament d'unes actituds positives envers el català, el seu aprenentatge i el seu ús. La llengua és «cosa de tots», independentment de si s'ha heretat o no per via familiar. Cal evitar que el català es converteixi en la llengua només d'un grup social específic, i la millor manera d'evitar-ho és reivindicant-la com a patrimoni col·lectiu. En tercer lloc, cal implantar uns hàbits d'ús favorables a la llengua, tant a nivell corporatiu com personal, que en potenciïn l'aprenentatge i l'ús en el màxim d'àmbits i de col·lectius. El petits gestos del dia a dia, a casa, a la feina, als comerços, als dispositius mòbils, són fonamentals per fomentar i donar visibilitat a la llengua. En aquest sentit, és important difondre la *mirada lingüística*, és a dir, l'hàbit de reflexionar sobre les conseqüències lingüístiques de les actuacions individuals i corporatives.

Ateses les dimensions dels reptes per al català, tothom té un paper a fer en el compromís per la llengua: les administracions, que han de liderar l'actuació, però també el món de l'empresa i del treball, els diferents sectors de la cultura, de la comunicació, de l'educació, de l'associacionisme, la societat civil sencera i tota la població en general. Lògicament, els primers cridats a activar el compromís són les persones que ja saben català, que són les que més fàcilment poden compartir-la amb els qui encara no la saben i les qui més facilitats tindran per emprar-la en els seus respectius àmbits. Però a l'hora d'enfortir el català resulta igualment crucial guanyar la complicitat dels qui encara no la saben, que poden donar-hi suport de múltiples maneres fins i tot abans d'aprendre'l. L'exemple dels pares i mares que, sense saber català, van impulsar l'ensenyament immersiu per als seus fills, o el de

⁷ Acord 1.3.d del pacte d'investidura PSC-ERC.

tantes i tantes persones arribades d'arreu del món que durant les darreres dècades han fet seu el català són en aquest sentit uns referents que haurien de fer-se valdre en totes les seves dimensions. En aquest sentit, convé apel·lar molt especialment a les persones que tenen el castellà com a llengua familiar i gaudeixen per tant dels beneficis de parlar una llengua d'estat hegemònica i de dimensió internacional perquè, superant la comoditat del monolingüisme, reforcin la seva solidaritat i la seva obertura de mires envers el català.

- La via principal per construir aquest gran acord serà la materialització del Pacte Nacional per la Llengua.⁸
- Simultàniament, la Generalitat impulsarà iniciatives diverses de formació i informació sobre bones pràctiques per tal d'anar estenent actituds i hàbits favorables a la llengua tant dins de l'administració com en el conjunt de la societat.

5. Garantir els recursos humans i materials necessaris

Tant l'aprenentatge com l'ús d'una llengua demanen l'existència de personal preparat, així com el desenvolupament d'eines, de productes i d'altres recursos necessaris per fer un ús de la llengua en igualtat de condicions. Calen formadors i dinamitzadors lingüístics, i eines d'aprenentatge en format físic i digital, però també productes culturals, mitjans de comunicació, tecnologies lingüístiques. Part d'aquests recursos han de provenir de les administracions, però també hi tenen un paper determinant la societat civil i el voluntariat, el món associatiu i empresarial, etc. Una part d'aquesta inversió es tradueix en primer lloc en més cohesió social i més benestar, però cal tenir present que també repercuteix directament en termes de desenvolupament de les industrials culturals i tecnològiques. Alguns exemples d'aquesta línia de treball seran:

- Dur a terme la segona edició de la campanya per promoure les vocacions de Filologia Catalana.
- Desenvolupar el pla d'impuls al català a l'audiovisual i l'entorn digital, com a mínim amb la dotació prevista en el projecte de pressupostos pel 2024, que incrementi les pel·lícules i sèries produïdes, doblades o subtitulades en català, l'exhibició de cinema en català en sala, la incorporació del català a les plataformes, la presència del català a les xarxes socials i als videojocs, i la disponibilitat del català a les principals tecnologies de la llengua.⁹
- Crear un centre de recerca aplicada en política lingüística, aprenentatge i ús de la llengua vinculat al sistema universitari i de recerca, el Govern, el Consell Social de la Llengua i el Consorci de Normalització Lingüística, i dedicat a analitzar la realitat sociolingüística, avaluar les actuacions realitzades, liderar experiències innovadores i proposar el desenvolupament de nous recursos.¹⁰

⁸ Acord del pacte d'investidura PSC-Comuns (p. 10) i 1.2 del pacte d'investidura PSC-ERC.

⁹ Punt 4.4.6 del programa electoral del PSC i acord 1.5.b del pacte d'investidura PSC-ERC.

¹⁰ Punt 4.4.7 del programa electoral del PSC i acord 1.5.g del pacte d'investidura PSC-ERC.

L'occità, aranès a l'Aran

L'aranès, nom que rep la llengua occitana a l'Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori. L'any 2018, 7.060 persones entenen l'aranès, 5.087 el saben parlar, 6.234 el saben llegir i 3.880 el saben escriure (EULP, 2018).¹¹ Si la situació del català és delicada i està afectada per factors diversos, la de l'aranès ho és molt més, començant per una demografia molt més exigua, dificultats en l'estandardització i una precarietat més acusada a tots els nivells, especialment tenint en compte que la llengua occitana no és oficial a la majoria del seu territori històric i es troba en una situació de minorització extrema.

A partir de l'Estatut d'autonomia del 2006, l'aranès va esdevenir oficial a Catalunya, d'acord amb el que s'estableix a l'Estatut i les lleis de normalització lingüística. La Llei 35/2010, d'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran,¹² regula el reconeixement, la protecció i la promoció de l'occità, que a l'Aran lidera el Conselh Generau d'Aran, amb el concurs de l'Institut d'Estudis Aranesi - Acadèmia Occitana dera Lengua en els aspectes de codificació i normativització lingüístiques. Durant la darrera legislatura es va obrir una nova etapa de col·laboració en política lingüística a l'Aran i la Generalitat va incrementar substancialment les transferències al Conselh per al foment i la protecció de l'occità aranès, a més d'impulsar diferents projectes d'ensenyament i difusió.

De cara a la present legislatura, cal desplegar i intensificar la col·laboració entre les institucions en dues direccions prioritàries: d'una banda, cal treballar perquè tant les institucions araneses com les catalanes puguin dur a terme polítiques efectives de normalització de l'idioma a l'Aran, especialment en els àmbits més significatius, com ara l'ensenyament a infants i adults, la dinamització de l'ús, l'ús institucional, l'accés als mitjans, etc. i, de l'altra banda, cal concretar en quins termes s'ha de desenvolupar l'oficialitat i el foment de l'occità fora de l'Aran.

¹¹ Enquesta d'usos lingüístics de la població (2018). Vegeu-ne els resultats pel que fa a l'Aran a https://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/dadesestudis/altres/arxius/dossier_eulp-2018_aranès.pdf (darrer accés: 26-8-24).

¹² Vegeu-la a <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=560046> (darrer accés: 26-8-24).

La llengua de signes catalana

La llengua de signes catalana (LSC) és la llengua de les persones sordes i sordcegues signants de Catalunya. Es tracta d'una llengua visuogestual totalment autònoma de qualsevol llengua oral que ha anat assolint estatus legal al llarg de les darreres dècades.

El reconeixement de la LSC està regulat per la Llei 17/2010, del 3 de juny, de la llengua de signes catalana.¹³ Els darrers anys s'han fet avenços en l'àmbit legal (aprovació del Codi d'accessibilitat,¹⁴ el projecte de llei de l'audiovisual de Catalunya¹⁵ o la Llei de comunicació audiovisual espanyola¹⁶) en el desenvolupament de materials d'aprenentatge (amb la publicació dels nivells inicials del Marc europeu comú de referència per a les llengües), en la divulgació (primera exposició sobre la LSC) i en l'aposta per visibilitzar públicament aquesta llengua (increment de l'ús de la LSC als actes dels diferents departaments del Govern).

En aquesta legislatura caldrà avançar en diverses línies d'actuació, entre les quals cal destacar:

1. Aprovar i executar l'addenda per a la LSC del Pacte Nacional per la Llengua.
2. Millorar l'abast i les eines de formació en LSC, emmarcant-los progressivament en els nivells del Marc europeu tant pel que fa a la docència com pel que fa a l'acreditació, i posant-los al servei del manteniment de la comunitat.
3. Augmentar la difusió de la LSC més enllà de la comunitat sorda i sordcega signant.
4. Potenciar la recerca en LSC.
5. Analitzar, amb totes les parts implicades, la concreció de les peticions de reformar la Llei 17/2010, del 3 de juny, de la llengua de signes catalana.

¹³ Vegeu-la a <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=541337> (darrer accés: 26-8-24).

¹⁴ Decret 209/2023, de 28 de novembre, pel qual s'aprova el Codi d'accessibilitat de Catalunya. Vegeu-lo a <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=972919> (darrer accés: 26-8-24).

¹⁵ Vegeu-lo a https://governobert.gencat.cat/ca/transparencia/normativa-i-informacio-interes-juridic/normativa/normativa-en-tramit/pre/en-tramit/2022_avantprojecte_llei_comunicacio_audiovisual_Cat (darrer accés: 26-8-24).

¹⁶ Vegeu-la a <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-11311> (darrer accés: 26-8-24).

Reflexió final

Cal, per tant, una intervenció que ha de ser transversal i multinivell, que eviti les mesures simplement administratives i aposti per unes polítiques transformadores que, en un marc de lleialtat, pactisme i llibertat, garanteixi el futur de la llengua catalana en tant que columna vertebral de la cohesió lingüística del país. Una intervenció que ha de fonamentar-se en la interlocució amb tots els sectors, que ha de regular quan sigui necessari i que ha de facilitar les eines perquè els objectius siguin assolibles.

Catalunya ha de ser capaç de construir consensos socials amplis que estiguin per sobre de les contingències temporals i ideològiques i garanteixin el futur per a les nostres llengües.